

сталого розвитку міст, а також ті програми та проекти, які частково сприяють втіленню в реальність концепції сталого розвитку: щорічні Програми соціально-економічного розвитку міста, Програма охорони навколишнього природного середовища тощо. Наступним етапом є вибір методів та інструментів реалізації стратегії розвитку міста – цей етап являє собою механізм реалізації стратегії, який включає: визначення джерел фінансування, нормативно-правове, інформаційне, кадрове забезпечення. Завершується II блок здійсненням вибору показників оцінки результативності та ефективності реалізації стратегії, моніторингу, контролю за її виконанням. Слід зазначити, що у межах II блоку можуть здійснюватись коригування у відповідь на непередбачувані обставини та постійні зміни в навколишньому середовищі. При цьому ми наголошуємо, що коригуючі заходи можуть здійснюватись лише на цих етапах стратегічного управління. На наш погляд, недоцільно вносити корективи в уже сформовані місію, стратегічне бачення міста та змінювати обрану стратегію і стратегічні цілі. Натомість значно ефективнішим є внесення змін на таких етапах як: визначення тактичних та оперативних цілей, розробка програм, проектів реалізації стратегії, вибір методів та інструментів реалізації стратегії розвитку міста та вибір показників оцінки результативності та ефективності реалізації стратегії, моніторингу, контролю за її виконанням.

Також варто зазначити, що процес стратегічного управління містом повинен здійснюватись не одноосібно органами місцевої влади, а із залученням сторонніх організацій (представників науково-дослідницьких інститутів, бізнес-структур та громадських організацій) заради публічного обговорення та погодження управлінських рішень на кожному етапі стратегічного управління.

Література: 1. Карий О.І. Етапи стратегічного планування розвитку міста: узагальнення існуючих методик / О.І.Карий. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/En_re/2010_7_3/8.pdf

*Старінець І.С.,
студент-бакалавр,
Науковий керівник: Коломієць Г.Б.,
ст. викладач кафедри фінансів ДВНЗ «КНЕУ ім.В.Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ В СТРУКТУРІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Доходи місцевих бюджетів були предметом дослідження провідних вітчизняних та зарубіжних вчених. Зазначені проблеми знайшли відображення у працях вітчизняних науковців, зокрема А. Буряченка, О.Василика, В.Опаріна, С.Юрія та інших.

В контексті прийняття змін до бюджетного та податкового законодавства, детального дослідження потребують питання ролі місцевих податків і зборів в загальній структурі доходів місцевих бюджетів, а також визначення наслідків проведених реформ і можливих напрямів подальшого вдосконалення. Місцеві податки і збори виконують одночасно два важливі завдання: забезпечують фінансовими ресурсами потреби органів місцевого самоврядування та служать інструментом місцевої соціально-економічної політики. Метою роботи є дослідження головних проблем наповнення місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків і зборів та обґрунтування шляхів їх вирішення, розробка рекомендацій щодо резервів зростання надходжень від місцевих податків в сучасних умовах.

До впровадження податкової реформи в Україні та прийняття Податкового кодексу у грудні 2010 року місцеве оподаткування регламентувалося Законами України «Про систему оподаткування», Декретом КМУ «Про місцеві податки і збори» та ін. Із прийняттям Податкового кодексу кількість місцевих платежів була скорочена з 14 до 5: два податки і три збори. Ці зміни вступили в дію із січня 2011 року, Податок на нерухоме майно введено в дію із січня 2012 року. Загалом, було дещо підвищено стабільність податкової законодавчої бази; скасовано ряд податків та зборів з низькою фіскальною здатністю та високими витратами на адміністрування; створено передумови для підвищення прозорості діяльності суб'єктів господарювання, удосконалено і спрощено процес подання податкової звітності. Ефективність стягнення місцевих

податків і зборів за період до прийняття Податкового кодексу була на досить низькому рівні. Так за даними Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень в 2006-2010 роках частка місцевих податків в структурі доходів місцевих бюджетів коливалася на рівні 1-2%. Для порівняння податок з доходів фізичних осіб становив 57-63%, плата за землю – 8-11%, неподаткові надходження – приблизно 10% дохідної частини місцевих бюджетів. У 2011 році надходження від місцевих податків та зборів зросли в 3 рази (до 3,1% в структурі доходів), хоча й було скасовано податок з власників транспортних засобів, ринковий збір, комунальний податок, надходження від яких були досить вагомими. Більш детальний аналіз структури доходів подано на діаграмі:

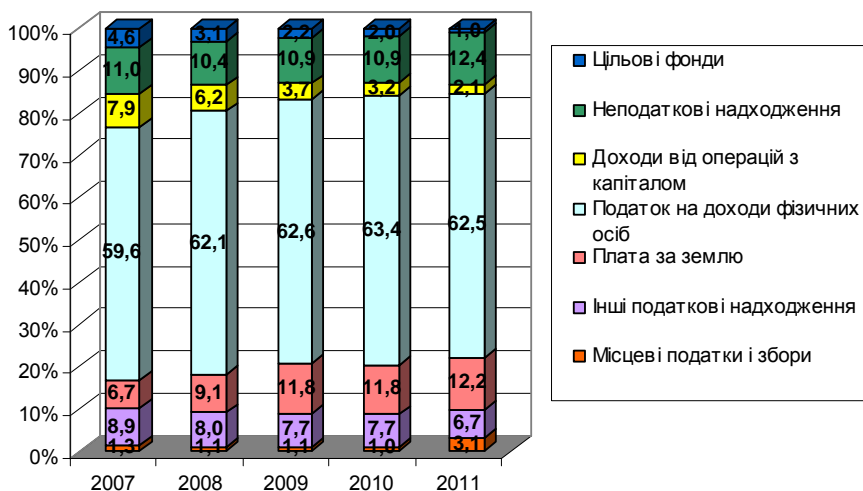

Рис.1. Структура доходів місцевого бюджету за 2007-2011 роки

Найбільш стабільним джерелом доходів за новим Податковим кодексом є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, адже ним обкладаються практично всі суб'єкти. Прийняття туристичного збору дало змогу розширити базу оподаткування і застосовувати його на всій території України, в той час як курортний збір застосовувався тільки до територій, визнаних курортними зонами. Більшість місцевих податків та зборів у Податковому кодексі прив'язані до прожиткового мінімуму, що дає можливість місцевій владі не просто збільшувати обсяги надходжень, а і прогнозувати та планувати їх.

В той же час, на думку деяких вчених, місцеві податки і збори в Україні практично не виконують ні фіскальної, ні регулюючої функції, оскільки місцеві ради, насамперед наймасовіші – сільські і селищні, – що становлять 91% від загальної кількості місцевих рад, не мають жодного більш-менш серйозного об'єкта оподаткування [1, с. 78]. Складним є питання права місцевих органів влади надавати пільги зі сплати податків, які надходять до місцевих бюджетів, колізій у формуванні суб'єктного складу платників податків і зборів, відсутності чітко сформованої бази оподаткування і механізму справляння, а також складності адміністрування окремих видів податків і зборів тощо. Окрім того, діючи на сьогодні в країні система місцевих податків і зборів не відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування. Зокрема, серйозною проблемою є те, що місцеві податки і збори, точніше їх ставки, не враховують реальних можливостей платників податків і не виконують належної стимулюючої функції. Місцеві органи влади в багатьох країнах (США, Франція, Італія) наділені правом самостійно встановлювати місцеві податки та збори [2, с. 30]. В Україні місцеві органи влади не користуються такими широкими правами. Саме тому багато специфічних місцевих об'єктів оподаткування просто втрачається. Для порівняння варто навести наступні дані: у середині 2000-х років за рахунок місцевих податків формувалися 61% комунальних доходів у Швеції, 51% у Данії, 46% у Швейцарії, 43% у Норвегії, 36% у Франції, 34% у Фінляндії, 31% в Іспанії, 66% у США, 35% в Японії, 37% у Великій Британії, 46% у Німеччині [3, с. 122].

Виходячи із поточної ролі місцевих податків і зборів в структурі доходів місцевих бюджетів логічним є переведення плати за землю та зборів за спеціальне використання природних ресурсів із категорії загальнодержавних до переліку місцевих. Це було б дуже значним і сталим джерелом доходів місцевих бюджетів. Встановлені місцеві податки і збори

повинні стягуватися з врахуванням принципу ефективності, тобто приносити прибуток хоча б не менший, ніж адміністрування їх збору. Одним із можливих кроків на шляху оптимізації стягнення місцевих податків і зборів є можливість вводити свої власні місцеві податки. Збільшення обсягу місцевих податків і зборів має відбуватися не лише за рахунок простого збільшення кількості платників та розширення бази оподаткування, а й завдяки оптимізації адміністративних витрат та веденні ефективного податкового контролю, що надасть можливість створити надійне джерело дохідної частини місцевих бюджетів.

Надходження коштів від місцевих податків і зборів під впливом податкової реформи зазнали незначних змін в напрямку зростання, але їх питома вага в структурі доходів місцевих бюджетів залишається дуже низькою, що спричиняє значну фінансову залежність місцевих бюджетів від загальнодержавних джерел фінансування. Таким чином, подальшого дослідження потребують механізми забезпечення місцевих бюджетів власними джерелами формування доходів, а також питання вдосконалення існуючого законодавства з метою встановлення оптимального рівня незалежності місцевих органів влади.

Література: 1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> 2. Найдюнов В. Про реформування податкової системи / В. Найдюнов, О. Махмудов // Економіка України. – 2010. – №1. – С. 78-83. 3. Надьон Г.О., Харківський М.С. Перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду / Г.О. Надьон, М.С. Харківський // Часопис економічних реформ. – 2010. – №3. – С. 28-33. 4. Величко О. Іноземний досвід реформування податкової системи / О. Величко, І Дмитренко // Економіст, 2009. - №7. – С. 120-123. 5. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/>

Табалова О.Є.,
здобувач кафедри фінансів ЛНТУ,
м.Луцьк, Україна

КРИТЕРІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Загально визнаними характерними рисами концепції сталого розвитку як держав, так і регіонів, є триєдиність взаємопов'язаних найважливіших складових життєдіяльності населення – суспільства, економіки та екології. Відносини, які виникають між цими складовими, породжують стійкі соціально-економічні, еколого-економічні та соціально-екологічні взаємозв'язки. Відповідно до цього, регіон як комплексна система різноманітних відносин зазвичай має триєдину соціо-еколого-економічну основу. У вітчизняній законодавчій практиці, зокрема, Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів», регіоном визнається «територія Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя». Як підкреслюють у своїх наукових дослідженнях З.В. Герасимчук та І.М. Вахович, регіон являє собою «відносно цілісну відтворювальну соціо-еколого-економічну систему господарської території, самостійну в адміністративно-правовому відношенні, яка є складовою частиною країни, виділяється своїм економіко-географічним положенням, комплексом природних, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, спеціалізацією і структурою господарства, спільністю екологічних проблем, а також високим рівнем внутрішніх соціально-економічних зв'язків» [1, с. 29–30]. Регіон – система динамічна, у ньому постійно відбуваються позитивні або деградаційні зміни. Разом з тим, очевидно, що за сучасних умов всі регіони знаходяться в тісних економічних зв'язках та діалектичній єдності, що дозволяє зробити висновок про наявність в їх основі спільних критеріїв сталого розвитку, які необхідно враховувати для виявлення та усунення регіональних асиметрій.

На нашу думку, таких критеріїв повинно бути вісім:

1) *відтворюваність* – характеризує здатність соціо-економіко-екологічної системи регіону активізувати *розширене відтворення сукупного потенціалу регіону на довгостроковій інноваційній основі*. На нашу думку, даний критерій повинен бути ключовим при пошуку можливостей подолання регіональних асиметрій сталого розвитку регіонів шляхом виявлення вузьких місць відтворювального потенціалу регіону. При цьому, як зазначає О.В. Ткач, регіональне управління в умовах сталого розвитку „виступатиме як процес узгодження та інтенсифікації відтворювальних циклів, а регіональна політика – як процес територіальної організації відтворювальних ресурсів” [2];